

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 40.

Måndagen den 6 maj.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att riksdagsmannen herr Joh. Johansson från Noraskog till följd af akut bronchit är förhindrad att tills vidare bevista Riksdagens sammanträden, intygas

Stockholm den 4 maj 1895.

P. Johansson.
Legitim. läkare.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande n:is 77, 78 och 79.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial n:o 80, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt karmorskor.

§ 4.

Föredrogs, men blef å nyo bordlagdt bevillningsutskottets betänkande n:o 22.

§ 5.

Efter föredragning, hvart för sig, af bevillningsutskottets memorial:

n:o 23, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af bevillningsutskottets memorial n:o 16 angående verkställd granskning af tulltaxan; och

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 40.

n:o 24, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 17 i anledning af väckt motion om lastpenningarnes afskaffande;

blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne lagutskottets memorial n:o 45, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 33 i anledning af väckta motioner om ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

§ 7.

Föredrogs och bordlades för andra gången särskilda utskottets n:o 2 memorial n:o 3.

§ 8.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 207, innefattande delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7 i anledning af förslag om sådant tillägg till kongl. förordningen den 11 oktober 1889, att deruti blefve stadgad kontroll äfven å tillverkningen af och handeln med margarinost, beslöt Andra Kammaren å nyo hänvisa ärendet till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *S. J. Kardell* under 8 dagar från och med den 11 dennes;
och » *O. Wikström* » den 8 dennes.

§ 10.

Anmälades och godkändes:

dels statsutskottets förelag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Borgholms stad af ett jordområde om 2 hektar 52 ar från Borgholms kungsladugård;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg n:o 3 Börje Olofsgård med $\frac{1}{4}$ mantal åker n:o 2 i Skaraborgs län;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från den under Sundbyholms kungsgård lydande kronolägenheten Sundbyås n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Långträsk's jernvägsstation beläget område af Piteå kronopark i Norrbottens län;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterkännande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Charlotta Thorsberg; samt

n:o 53, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 65 § i förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket;

dels ock bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 54, till Konungen angående stämpelafgiften.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Till bordläggning anmälles:

statsutskottets memorial n:o 81, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar; och

bevillningsutskottets betänkande, n:o 25, i anledning af väckt motion om förhöjning af tullen å tobak.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 13.

Ordet lemnades härefter åt:

Herr A. Persson i Mörarp, som yttrade: Af skäl, som jag anført vid föregående sammanträden, då jag tillåtit mig att föreslå ändring i föredragningslistan, anhåller jag att få hemställa, det kammaren måtte besluta, att statsutskottets utlåtande n:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående extra anslag till domkapitelns expeditioner, statsutskottets utlåtande n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts under sjetten hufvudtiteln gjorda framställning angående förvaltningsbidrag åt sjukkassar, m. m., samt statsutskottets utlåtande n:o 79, i anledning af väckta motioner dels om vissa villkor för

åtrjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner, dels ock i fråga om utredning rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid, m. m., måtte i nu nämnd ordning få uppföras främst å föredragningslistan bland två gånger bordlagda ärenden nästa onsdag, samt att näst derefter må å samma dags föredragningslista uppföras bevillningsutskottets betänkande n:o 22, i anledning af väckt motion om förhöjning af bränvinstillverkningskatten, äfvensom af tullen å spritdrycker.

Till hvad sålunda föreslagits lemnade kammaren sitt bifall.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3.25 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 7 maj.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne april.

§ 2.

*Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.*

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 81, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar.

Sedan kamrarne stannat i olika beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar, hade utskottet i föreliggande memorial afgifvit förslag till voteringsproposition för frågans afgörande medelst gemensam omröstning.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *von Friesen* och *Jonsson* i Hof.

Efter uppläsande af den föreslagna voteringspropositionen anförde:

Herr *von Friesen*: Herr talman! Jag har i statsutskottet jemte en eller ett par andra ledamöter uttalat mina betänkligheter vid,

att den fråga, som nu föreligger, skulle afgöras genom gemensam votering; och jag skall nu be att få för kammaren framlägga, hvaruti dessa betänkligheter bestå.

Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)

Dessa betänkligheter gälla en del af förslaget, nemligen den del, som innehåller, att staten skulle öfvertaga vissa kommunallån, som af vederbörande kommuner äro upptagna för betalande af aktier i Göteborg—Hallands och Mellersta Hallands jernvägar. Betänkligheterna gälla *icke* de kommunallån, som äro upptagna för aktieteckningen i Skåne—Hallands jernväg; men deremot, som jag nu erinrar mig, gälla de äfven de lån, som äro upptagna för Malmö—Billesholms jernväg. Hvad åter jernvägen Landskrona—Engelholm beträffar, skall inköpet af denna ske efter helt andra grunder, hvarför jag om den jernvägen icke har någonting att säga. Betänkligheterna gälla sålunda, som sagdt, kommunallånen för Göteborg—Hallands, Mellersta Hallands och Malmö—Billesholms jernvägar. Såsom kammaren finner af statsutskottets betänkande n:o 76, kunna, enligt koncessionerna, dessa jernvägar af staten inlösas efter två alternativ, af hvilka det ena är tillämpligt inom 10 år efter det jernvägarne blifvit för allmän trafik öppnade, och det andra tillämpligt efter dessa 10 års förlopp. Det första alternativet kallas i betänkandet a)-vilkoret och det andra b)-vilkoret, hvilka benämningar jag nu för korthetens skull tager mig friheten använda. a)-vilkoret kan nu icke längre tillämpas i afseende på Skåne—Hallands jernväg; här skulle således b)-vilkoret användas. Emellertid hafva vederbörande myndigheter — jernvägsstyrelsen och herr statsrådet och chefen för civildepartementet — ansett lämpligt att med Skåne—Hallands jernvägsaktiebolag uppgöra ett särskildt köpekontrakt, som icke stödjer sig på b)-vilkoret, utan är ett efter särskild öfverenskommelse uppgjort kontrakt. Bland öfriga villkor, som af säljarne i detta kontrakt blifvit införda, förekommer den bestämmelsen, att staten skall öfvertaga de kommunallån, som upptagits för aktieteckning i jernvägen. Här är det således alldeles klart, att öfvertagandet af kommunallånen är ett tydligt utfäst villkor, som bland andra villkor ingår i köpeaftalet; och med anledning häraf kan jag således icke hafva något att anmärka mot, att dessa kommunallåns öfvertagande, då detta ingår i köpekontraktet, göres till föremål för gemensam votering. Här är det endast fråga om, huruvida man vill ingå köpet på de eller de villkoren, eller om man icke vill det; och det förefaller mig alldeles naturligt, att den saken kan blifva föremål för gemensam votering kamrarna emellan. Men helt annorlunda är förhållandet med de tre andra af mig nämnda jernvägarne, Göteborg—Hallands, Mellersta Hallands och Malmö—Billesholms. Dessa skola af staten inlösas efter a)-vilkoret. Detta villkor stadgar, att svenska statsverket är berättigadt inlösa dessa jernvägar med tillhörigheter och trafikmateriel mot ett penningbelopp,

som, om sådant sker inom 10 år efter det jernvägen i sin helhet eller till någon del blifvit för allmän trafik öppnad, skall motsvara hvad jernvägen med tillhörigheter och trafikmateriel, enligt behöriga räkenskaper, kostat, med tillägg af ränta efter fem för hundra om året efter afdrag af den nettointkomst, banan under tiden lemnat;

Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.

(Forts.)

skolande lösesumman för jernvägen af svenska statsverket erläggas vid tillträdet af den inlösta egendomen och anses utgöra inlösningsvärdet af hela jernvägsbyggnaden med alla dess fasta och lösa tillhörigheter af hvad slag de vara må, äfvensom af hela den i behåll varande reserv- eller förnyelsefond, utan annat undantag än af de för trafikens behof i förråd befintliga förlags- och konsumtionsartiklar, såsom obegagnade syllar och skenor med tillbehör, stenkol, oljor och dylikt; och skall egendomen till statsverket afträdas skuldfri eller ock behörigt afdrag å löseskillingen vid afträdandet göras för beloppet af den i jernvägen intecknade skuld; hvaremlertid jernvägsaktiebolaget åligger att årligen, efter det behörig revision af bolagets förvaltning och räkenskaper egt rum, insända till civildepartementet, för att der förvaras, fullständig uppgift å beloppet af de utdelningar till jernvägens egare, af de kapital- och räntebetalningar å upptagna lån samt af de öfverföringar af medel till reserv- eller förnyelsefond, som för det år, revisionen omfattar, blifvit af öfverskottet å jernvägens trafikinkomster bestridda.

Efter dessa koncessionsvilkor skola nämnda tre jernvägar af staten inlösas. Priset för dessa bestämmes sålunda efter på förhand, oberoende af öfverenskommelse, fullt bestämda grunder. I dessa grunder ingår icke något statens öfvertagande af de lån, vissa kommuner upptagit för aktieteckning i dessa jernvägar, utan frågan härom har uppstått på annat sätt. På sid. 17 i statsutskottets utlåtande n:o 76 säges angående denna sak följande:

»Då, derest staten inginge på att öfvertaga de lån, kommunerna upptagit för aktieteckning i Skåne—Hallands jernväg», enligt kontrakt, »enahanda förmån syntes böra medgifvas jemväl i afseende å de kommunallån, hvilka upptagits för aktieteckning i de öfriga jernvägarne utom Landskrona—Engelholms-banan, hvars inlösningssumma helt och hållet åtginge att betäcka jernvägsbolagets skulder, hade departementschefen från Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande infordrat upplysningar rörande dessa lån».

Statens öfvertagande af dessa lån skall således ej ske för att köpa jernvägarne, ty de skola köpas enligt koncessionsvilkoren. Icke heller är det säljarne af jernvägarne, som gjort eller kunna göra öfvertagandet af dessa lån till något vilkor för köpet, utan det är herr statsrådet och chefen för civildepartementet och andra vederbörande, som ansett, att det, för att lugna missnöjet i Halland, skulle vara lämpligt, att staten öfvertog lånen. Under sådana förhållanden har jag ansett, att öfvertagande af dessa lån icke borde kunna ske annat än genom kamrarnes samstämmade beslut; och detta är den betänklighet jag haft mot att godkänna den voteringsproposition, som af statsutskottet blifvit föreslagen.

Herr Restadius: När vid förlidet års riksdag till behandling förevar Kongl. Maj:ts då framställda förslag om förvärfvande för statens räkning af den s. k. Vestkustbanan, yttrades, om jag minnes rätt, af en talare, att förslaget antagande skulle för intressenterna i banan medföra synnerligen stora svårigheter, emedan de icke sattes i tillfälle att inbetala de s. k. kommunallån, som blifvit upptagna i och

för gäldandet af i banan tecknade aktier. Det är sannolikt med för-
anledande häraf och på grund af att, på sätt den föregående talaren
nämnt, Skåne—Hallands jernvägsaktieföretag i det förslag till kontrakt,
som förelades Kongl. Maj:t, inryckte en bestämmelse derom, att sta-
ten skulle, naturligtvis mot afdrag å köpeskillingen, öfvertaga nämnda
lån, som Kongl. Maj:t i den till innevarande Riksdag aflämnade proposi-
tionen inryckt den bestämmelsen, som den föregående talaren funnit
vara af så betänkelig art, eller att staten skulle öfvertaga de lån, hvilka
kommunerna upptagit för aktieteckning i samtliga de till inlösen före-
slagna jernvägarne utom Landkrona—Engelholms-banan, hvars inlös-
ningssumma helt och hållet åtginge att betäcka jernvägsbolagets skulder.

Då den voteringsproposition, som nu föreligger, är i hithörande
delar alldeles lika med den, som godkändes föregående år, med und-
dantag endast af bestämmelsen om kommunallånens öfvertagande af
staten, drager jag deraf den slutsatsen, att kammaren anser att vo-
teringspropositionen i öfriga delar är riktig, men att den kan vara om-
tvistlig i fråga om kommunallånen.

Uti 69 § regeringsformen och 65 § riksdagsordningen äro de reg-
ler utstakade, efter hvilka man har att afgöra, om en fråga, i hän-
delse att kamrarne om densamma fatta skiljaktiga beslut, skall dragas
under gemensam votering eller icke. Af bestämmelserna i nämnda
grundlagsparagrafer kan man draga den oryggliga slutsatsen, att,
när helst kamrarne fatta olika beslut i frågor, som röra utgifter,
hvilka skola af riksgäldskontoret bestridas, gemensam votering då skall
ega rum. Då gäller i förevarande fall att utreda, om statens öfver-
tagande af kommunallånen i fråga är en sådan utgift, som skall af
riksgäldskontoret bestridas. För dem, som äro vana att betala sina
skulder, läser det väl vara oomtvistligt, att, på samma gång Riksdag-
en öfvertager betalningsansvaret för en skuld, den också iklädt sig
en utgift, som skall bestridas. Nu har det anmärkts, att Kongl. Maj:t
icke skulle vara berättigad att införa denna bestämmelse om öfver-
tagande af kommunallånen för de tre till inlösen föreslagna jern-
vägarne, men jag kan icke inse, hvarför Kongl. Maj:t icke skulle
varit berättigad dertill. Den anmärkningen har icke heller förut blif-
vit framställd. Skulle emellertid formella betänkligheter förefinnas
mot införande af bestämmelser härom i blifvande köpekontrakt, kan
naturligtvis uppgörelse om kommunallånens öfvertagande träffas med
vederbörande kommuner, och äfven i detta fall gäller det endast att
afgöra, huruvida det är fråga om en utgift, som skall bestridas af
riksgäldskontoret eller ej. — Om så är, skall naturligtvis gemensam
votering ega rum. Det finnes flera prejudikat på, att frågor af jem-
förlig art som den föreliggande blifvit dragna under gemensam vo-
tering. I det hänseendet tillåter jag mig återropa statsutskottets ut-
låtande n:o 62 vid 1884 års riksdag, innefattande förslag till voterings-
proposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om för-
värfvande för statens räknig af Sundsvall—Torpshammars jernväg,
och statsutskottets utlåtande n:o 42 vid 1885 års riksdag med förslag
till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i
fråga om inköp och ombyggnad af Hudiksvalls jernvägsaktieföretags
jernväg. Uti båda dessa voteringspropositioner förekommer en hel del

*Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)*

*Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)*

mycket omfattande bestämmelser af olika slag, men ändå blefvo de af Riksdagen godkända.

Då jag ej heller kan finna någon anledning, hvarför nu föreliggande voteringsproposition ej skulle godkännas, yrkar jag, herr talman, bifall till statsutskottets förevarande förslag.

Herr Ljungman: Beträffande hvad herr von Friesen yttrade vill jag påpeka, att han icke anført något skäl för sitt påstående, att för riksgäldskontorets öfvertagande af lånen i fråga skulle erfordras kamrarnes samstämmiga beslut. Då, såsom förut nämnts, 69 § rege- ringsformen och 65 § riksdagsordningen innehålla bestämda föreskrif- ter derom, att när i frågor rörande riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter kamrarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjemkade, begge kamrarne skola hvar för sig rösta om de olika beslut, hvari hvardera kammaren förut stannat, så synes det mig alldeles klart, att gemensam votering i förevarande fall skall ega rum. Det finnes i vår riksdagshistoria icke ett enda exempel på, att mål af liknande beskaffenhet som det ifrågavarande, när kamrarne derom stannat i stridiga beslut, icke gjorts till föremål för gemensam votering, och här är alldeles obestridligt, att, om Kongl. Maj:ts proposition bifalles genom gemensam votering, beslutet föranleder ett införande om saken i riksgäldskontorets reglemente, och när så är, måste den blifva före- mål för gemensam votering.

Herr Jonsson i Hof: Det är egentligen på grund af samma skäl, hvilka den förste talaren redan anført, som äfven jag anmält min reservation mot voteringspropositionen i fråga. Men jag må säga, att man äfven kan hafva andra betänkligheter än de anförda mot att afgöra frågan på af statsutskottet föreslaget sätt. ehuru jag villigt medgifver, att med det undantag, som i år tillkommit i fråga om statens öfvertagande af en del kommunallån, Riksdagen senast i fjor voterade om en likadan sak som den här förevarande. Jag skall därför be att något litet få granska den föreliggande voteringspropo- sitionen.

Denna voteringsproposition går ut på, icke att afgöra hufvud- frågan, huruvida inköpet af de ifrågavarande jernvägarne skall ega rum eller icke, utan den går ut på att sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att förvärfva jernvägarne och för det ändamålet bemyndiga fullmäg- tige i riksgäldskontoret att tillskjuta behöfliga medel. Då man såle- des genom att i sväfvande form uti voteringspropositionen inrycka ett slags bilag till sjelfva sakfrågan icke kommer att votera ge- mensamt om denna, utan hufvudsakligen derom, huruvida man vill eller icke vill gifva fullmakt in blanco åt fullmäktige i riksgäldskontoret att lemna ut de penningar, Kongl. Maj:t kan behöfva taga i anspråk för inköpet af ifrågavarande jernvägar, då tror jag att, innan man be- sluter sig för att godkänna voteringspropositionen, man först och främst bör något tänka på: hvad är det för en uppgift riksgäldskontoret har eller af Riksdagen fått sig anförtrodd? Kan det vara en sådan upp- gift, som enligt denna voteringsproposition föreligger? Jag tviflar stor-

ligen derpå. Ty om man i regeringsformen och riksdagsordningen ser efter hvad uppdrag riksgäldskontoret fått, så är det att sköta om rikets gäld, att sköta om de inkomster och utgifter, som stå i samband med denna dess rörelse; och det är just olika beslut af kammarna angående dessa inkomster och utgifter, som enligt regeringsformens och riksdagsordningens stadganden kunna blifva föremål för gemensam votering. Då kan man göra sig den frågan, om hvad nu här föreligger är af den art, att gemensam votering skall ega rum. Här gäller det ju ett bemyndigande för riksgäldskontoret att göra nödiga utbetalningar, för den händelse Kongl. Maj:t kommer och fordrar medel för inköp af de ifrågavarande jernvägarne. Det är således icke något faktiskt och bestämdt det är fråga om, icke något som rör riksgäldskontorets löpande inkomster och utgifter, utan det är fråga om något som skall blifva en följd af något annat, som Kongl. Maj:t kan finna för godt att verkställa. Om man därför, när det gäller skiljaktiga beslut i sådan form, företager gemensam votering, synes det mig, att riksgäldskontoret i sjelfva verket kommer att blifva ett slags tjenarinna för spekulationsaffärer, som det kan finna lämpligt att bedriva. Det är ju — såsom jag redan sagt — här icke fråga om något, som står i samband med de uppdrag och förrättningar riksgäldskontoret har, utan det gäller något, som skall blifva en följd af något annat, som kan komma att inträffa, och jag fruktar för, att man genom en gemensam votering i detta fall voterar om en fullmakt in blanco åt riksgäldskontoret. Man går in på, att staten skall öfvertaga vissa kommuners eller bolags skulder för de ifrågavarande jernvägarna, i afseende på hvilka den konverteringsrätt, som kan finnas, alldeles icke blir öfverflyttad på riksgäldskontoret, utan, så vidt jag kan finna, blir beroende på låntagarnes goda vilja; beroende af huruvida dessa anse det lämpligt att begagna sig af denna rätt eller icke, då de ej längre sjelfva hafva någon nytta af densamma.

Riksgäldskontoret blir således i viss mån lagdt under privata personers godtycke i fråga om affärstransaktioner, och är man då icke inne på en väg, som, hvilka åsichter man än må hysa om grundlagens bestämmelser beträffande gemensam votering, kan leda till vanskliga saker i framtiden? Jag tror därför, att det är på tiden, att man icke tager dessa saker så lätt, som man hittills gjort, eller att, så fort det är något, som skall in i riksgäldskontorets reglemente, man tager för gifvet att derom skall voteras. Det är om *grunderna* för riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, som gemensam votering skall ega rum, men icke om hvarje detaljbestämmelse i detta reglemente.

Det förhåller sig på samma sätt härmed som med bevillningsförrordningen, beträffande hvilken man icke heller skall votera om hvarje bestämmelse, utan om *grunderna* för bevillningen och allt, som kan hafva inflytande på densamma.

Det är dessa betänkligheter, som gjort, att jag ansett mig böra afgifva min reservation mot utskottets beslut samt fästa kammarens uppmärksamhet på sjelfva frågans egentliga innebörd.

Jag tror, att det är på tiden, att man tänker på denna sak, ehuru jag tager för gifvet, att voteringspropositionen kommer att af kammaren bifallas.

Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)

Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)

Herr von Friesen: Herr talman! Jag begärde ordet för att berättiga ett par af de yttranden, som representanten för Borås nyss fälde, då han ville lägga i min mun det yttrandet, att denna bestämmelse, att staten skulle öfvertaga dessa kommunallån, vore en bestämmelse af betänklig art. Det anser jag visst icke.

Likaså ville han påstå, att jag skulle hafva sagt, att Kongl. Maj:t icke skulle vara berättigad att till Riksdagen göra framställning om öfvertagande af de ifrågavarande kommunallånen. Icke heller det har jag yttrat, utan jag sade, att för godkännande af detta förslag fordras båda kamrarnes samstämmiga beslut. Jag har endast framhållit mina betänkligheter mot att afgöra denna fråga genom gemensam votering.

De af den ärade talaren åberopade prejudikaten har jag mycket svårt att bedöma, hvilket kammaren lätt torde finna deraf, att jag i detta särskilda fall icke har någon anmärkning beträffande de kommunallån, som ingå i köpet af Skåne—Hallands-banan, men deremot starka betänkligheter mot dem, som ingå i köpet af tre andra utaf mig omnämnda jernvägar.

Hvad beträffar herr Ljungmans påstående, att, därför att det ifrågavarande beslutet skulle föranleda införandet af en paragraf i reglementet för riksgäldskontoret, det skulle vara alldeles riktigt att rösta gemensamt om denna fråga, så synes det mig betänkligt att drifva en dylik sats. Mig synes, att den omständigheten, att ett beslut skall införas i reglementet för riksgäldskontoret, icke kan vara afgörande för huruvida beslutet är af den art, att det kan komma till stånd genom gemensam votering.

Jag anser för min del, att de utgifter och inkomster, hvarom regeringsformen och riksdagsordningen tala i sammanhang med riksgäldskontoret, äro sådana utgifter och inkomster, som stå i sammanhang med rikets en gång upptagna gäld, men här skall väl först den frågan afgöras, om dessa lån skola öfvertagas af staten eller icke. Det är detta, som jag anser vara en fråga, beträffande hvilken man kan hysa betänkligheter, huruvida den kan afgöras genom gemensam votering.

Den ärade talaren på bohuslänsbanken talade om mitt yrkande, men jag anhåller att få fästa hans uppmärksamhet på, att jag icke framställt något sådant.

Herr Ljungman: Beträffande herr von Friesens anmärkning, att jag skulle hafva talat om ett af honom framställt yrkande, så torde det vara möjligt, att jag talade om yrkande, då jag i stället menade yttrande.

Jag vill för öfrigt fästa herr von Friesens uppmärksamhet på, att det icke finnes ett enda exempel på, att det icke beträffande frågor om införande af bestämmelser uti riksgäldskontorets reglemente voterats gemensamt, då kamrarne stannat i olika beslut. Icke heller är det, såsom herr Olof Jonsson förestälde sig, fallet, att det i grundlagen förekommer någon definition på riksgäldskontorets uppgift och hvad detsamma har att göra. Riksdagen har tilldelat riksgäldskontoret ganska olika uppgifter: så till exempel har den lemnat riks-

gäldskontoret befattningen att sköta Riksdagens hus, och det var icke många år sedan man voterade gemensamt om, huruvida riksgäldskontoret skulle låta anställa en värdering af riksdagshusets möbler och inventarier eller icke.

Det står i grundlagen uttryckligen, att man skall votera gemensamt i frågor, som röra riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, och tvifvelsutän rör öfvertagandet af amorteringen utaf dessa kommunallån riksgäldskontorets förvaltning. Det kan ju icke bestridas. Vidare varnas det för det betänkliga uti att slå in på privata saker. Ja, det må vara, att det är betänkligt, derom vill jag icke döma, men det är dock en fråga, hvarom man bort diskutera i lördags. Nu föreligger frågan, huruvida voteringspropositionen är grundlagsenlig eller icke, och i det afseendet tror jag man måste erkänna, att grundlagsenlig är den.

För öfrigt hafva vi exempel på, att riksgäldskontoret förut erhållit uppdrag att befatta sig med frågor, som röra enskilda förhållanden. Jag vill endast nämna jernvägshypoteksfonden.

Herr Elowson: Min ärade vän på stockholmsbanken har med mycket skarpsinne uppdragit en skilnad mellan de kommunallån, som vore upptagna för den ena af de ifrågavarande jernvägarne, nemligen Skåne—Hallands-banan, och de kommunallån, som kunde vara upptagna för de tre andra jernvägarna, nemligen: Mellersta Hallands, Götetorg—Hallands och Malmö—Billesholms jernvägar. Denna skilnad vill han finna hufvudsakligen uti ursprunget till det sätt, hvar på liiquidationen skulle göras. Hans framställning gick ut på, att för den första banan hade vederbörande säljare gjort det till ett vilkor, att om banan köptes, skulle köparen, d. v. s. staten, öfvertaga ansvaret för kommunallånen; och på den grunden hade han icke något mot saken. Beträffande de andra menade han, att detta sätt att liquidera ledde sitt ursprung från herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet. Det skulle således vara Kongl. Maj:t, som i sin proposition till Riksdagen framhållit, att man kunde medgifva åt dessa kommuner, som hafva att göra med de tre sistnämnda jernvägarna, ett liiquidationssätt, analogt med liiquidationssättet till de kommuner, som hafva att göra med den förstnämnda banan. För mig ställer sig saken så, att det är fråga om inköp af vissa jernvägar och att priset för dessa jernvägar skall betalas efter objektiva grunder, hvilka äfven äro angifna. Nu finnes det emellertid flere olika sätt att verkställa liquiden. Först och främst möter oss en förteckning öfver de fordringar, som staten har af vederbörande jernvägsbolag. Dessa fordringar ingå i qvittning. Det är ju ett sätt. Sedan skall det betalas en viss summa kontant. Nu äro också obligationslån utfärdade, hvartill obligationerna icke innehafvas af riksgäldskontoret, och dessa obligationslån skulle staten öfvertaga. Detta är ett sätt att liquidera. Slutligen komma vi ock här till den särskilda omständigheten, att vissa kommuner notoriskt upptagit lån och utfärdat obligationer, för att köpa aktier i banan. Dessa delegare eller äktieägare skola erhålla liquid för sina andelar i banan. Denna liquid kan verkställas antingen på det sätt, att de få kontanta pengar, eller

*Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)*

Angående en
voterings-
proposition för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

på det sätt, att de få en förbindelse af staten, af riksgäldskontoret, att staten ansvarar för de obligationslån, hvilka dessa kommuner för sin aktieteckning upptagit. I mina ögon kan detta icke vara annat än ett sätt att liqvidera. Det må vara mer eller mindre fördelaktigt, det hafva vi icke nu att diskutera om. Det kan vara fördelaktigare för staten att betala kontanta penningar än att uppdraga åt riksgäldskontoret att i framtiden betala ränta och amortering å kommunallån, som icke i närvarande ögonblick äro till siffran uppgifna. Dessutom äro villkoren, som framstälts af Kongl. Maj:t och meddelats Riksdagen, af sådan beskaffenhet, att det enligt den kongl. propositionen beror på kommunerna sjelfva att gå in med en ansökan att få begagna detta medgifvande. Om de det icke vilja, få de naturligtvis kontanta penningar.

Jag kan icke finna, att det skulle vara så stor skilnad mellan dessa liqvidationssätt, att derifrån skulle kunna härledas något hinder för gemensam omröstning. Det kan, som jag påpekat, vara en reel skilnad mellan att betala kontant och att i framtiden betala ränta och amortering: det ena kan vara fördelaktigare än det andra. Men derom kunna vi icke diskutera i dag. Det är en liqid och ett sätt att liqvidera, som man uppdrager åt riksgäldskontoret att verkställa. Jag kan således icke dela den åsigt, som den förste talaren utvecklade för att komma till det resultat, att det skulle finnas något tvifvel, huruvida en gemensam omröstning i denna fråga finge ega rum eller icke.

Icke heller kan jag biträda den argumentation, som den andra talaren från statsutskottet sökte göra gällande. Han sökte af formella skäl att draga i tvifvelsmål, hvad egentligen hufvudfrågan här vore. För mig står det ganska klart, att hufvudfrågan är inköp af vissa jernvägar. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att inköpa vissa, närmare uppgifna jernvägar och har angifvit de grunder, efter hvilka priset skulle beräknas. Om Riksdagen svarar ja till det förslaget, så lär det vara bestämdt, att ifrågavarande jernvägar skola inköpas. Annorlunda skulle det måhända ställa sig, om det vore Riksdagen, som toge initiativet och lemnade åt riksgäldskontoret en fullmakt in blanco, som talaren sade, att tillhandahålla Kongl. Maj:t de penningebelopp, som erfordrades för att inköpa en viss jernväg, hvarom Kongl. Maj:t icke gjort framställning till Riksdagen. Då hade Kongl. Maj:t att pröfva detta, och det kunde hända, att Kongl. Maj:t sade, jag vill icke gå in på hvad Riksdagen föreslagit. Men här synes det mig vara alldeles tydligt, att hufvudfrågan är att inköpa dessa banor. Kongl. Maj:t har proponerat, att de skola inköpas efter vissa grunder, och att riksgäldskontoret skall få bemyndigande att tillhandahålla de medel, som fordras för att inlösa dem.

Jag tror också att Riksdagen genom gemensam omröstning gifvit fullmäktige i riksgäldskontoret uppdrag, som ibland varit af mindre betydelse än det uppdrag, hvarom nu är fråga.

Samme talare sökte också göra gällande, att då i regeringsformen talas om grunderna för riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, så skulle detta, om jag fattade honom rätt, hafva afseende

mera på hufvudgrundsatserna i finansielt hänseende för riksgäldskontorets förvaltning än på de detaljbestämmelser, som skulle införas i reglementet. Men jag tror icke för min del, att då regeringsformen begagnar ordet: »grunderna för riksgäldskontorets styrelse och förvaltning» dermed menas några principer, några grundsatser, efter hvilka riksgäldskontorets fullmäktige skola handhafva och förvalta rikets gäld; utan med de orden menas helt enkelt de bestämmelser, som Riksdagen kan anse lämpliga att meddela fullmäktige i riksgäldskontoret för att de skola veta, huru de skola göra. Nu föreligger efter min mening en sådan bestämmelse. Herrar fullmäktige skola hafva klart för sig, huruvida de skola betala vissa andelar af köpeskillingen med kontanta penningar eller för vissa delar i framtiden erlägga ränta och amortering. Detta är således de grunder, efter hvilka fullmäktige skola gå till väga.

*Angående en
voterings-
proposition
för gemensam
omröstning.
(Forts.)*

Man må, herr talman, hysa hvilka åsikter som helst angående realiteten af den stora affär, hvarom nu är fråga. Men vid detta tillfälle, vid dagens föredragning, kan jag icke finna annat, än att frågan gäller: öfverensstämmer den voteringsproposition, som statsutskottet framställt, med grundlagens bud? Och för min del finner jag, att denna proposition står i full öfverensstämmelse med grundlagens bestämmelser angående gemensamma omröstningar. Jag anholder därför att få yrka bifall till densamma,

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, blef den föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 25.

I sammanhang härmed begärdes ordet af:

Herr Persson i Mörap, som yttrade: På det att bevillningsutskottet måtte snarast möjligt kunna inkomma med beräkning af de inkomster, som tillfalla statsverket i form af tullar, så skall jag anhålla, att kammaren behagade besluta att uppföra bevillningsutskottets betänkande n:o 25 näst efter samma utskotts betänkande n:o 22 på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr O. W. Redelius ... under 5 dagar fr. o. m. den 15 dennes,
och » O. Jonsson i Hof » 3 » » » » 12 » .

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 40.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 29, i anledning af tvenne motioner angående åtgärder för förbättring af de hygieniska förhållandena vid rikets folk- och småskolor.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3.50 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.